

בסוף חודש אוקטובר של 1898, התרחשה תאונה מצערת בבית הכנסת שהיה מכונה אז בית הכנסת החדש שעל שפת תעלת ה – Botersloot. היה זה אירוע שגרם לטלטלה בקהילה היהודית ומצאו לנכון לפרסם אותה במאמר שהתפרסם בעיתון היהודי ברוטרדם "עלון חדשות הבית היהודי". תוכן המאמר תורגם מהולנדית לעברית ע"י הנין של המנוח, מנחם פיליפסון ערמון ותוכנו מובא בזה.

"בבוקר של השבת האחרונה, התרחש בבית הכנסת בוטרסלוט אירוע בלתי נשכח, מרגש ועצוב לכל הנוכחים. תפילת הבוקר, (שחרית) התנהלה כרגיל על ידי בעל התפילה, מר יצחק פיליפסון. קולו העוצמתי נשמע אולי אפילו חזק יותר, אולם בכל מקרה לא פחות מן הרגיל. בעל הקורא – מר נ. אלטר, החל את הקריאה בפרשה והגיע עד ל"רביעי". מר פיליפסון, בקולו הרועם מכריז על העליה הבאה (jangamod) וממשיך כרגיל בברכת "מי שברך". הוא מגיע לסוף הברכה ומיד בסיום המילים "ונאמר אמן", נשמע בבית הכנסת קול חבטה אדירה. מכל עבר עברה בבהלה השאלה מה קרה ותוך שניות הבחינו כי מר פיליפסון התמוטט. התברר כי תקף אותו שבץ מוחי. אנשים רבים מושיטים את ידיהם ומרימים את האדם האומלל מן הרצפה ומניחים אותו על הספסל של במת הקריאה בתורה. במהרה הוא נישא משם לאחד האולמות הצמודים לבית הכנסת. בו בזמן מגיעים שני אנשי רפואה, ג.ד. דה מאירס ו ש.ג'. ון פראג. לצערם הם כבר לא יכולים להושיט עזרה וקובעים את מותו. גברים אחדים שבים לבית הכנסת מן האולם הסמוך. הם נשאלים לשלומו של הנפגע, כי איש

תרגום מאמר על סבא רבא, איזק פיליפסון, כפי שמופיע בארכיון של העיר רוטרדם.

לא מעלה בדעתו שהוא אינו בין החיים. האחד לא מסוגל לבטא את המילה הנוראה, השני לא יכול להסתיר אותה, וכמו אש בשדה קוצים, מתפשטת בבית הכנסת הבשורה הנוראה על מותו של שליח הציבור. מי שלא היה נוכח באותה שבת בבית הכנסת, לא היה יכול להעלות בדמיונו את הזעזוע שגרם המקרה לנוכחים במקום. מעטים בלבד, למעשה על פניהם של כולם היה ניכר, שהיו במצב של זעזוע והלם מוחלט. אנשים פרצו ביבבות רמות, אחרים נענעו ביאוש בראשיהם מתוך הזדהות ואהדה עמוקים ביותר.

מר אלטר, שלא היה מסוגל להמשיך בתפילה, מוחלף על ידי ש. אלזס, שגם הוא מסיים את התפילה במאמצים מרובים.

בהספד שנשא מר אלטר בעת ההלוויה, דבר על כך שהנפטר הקדיש את עצמו לטובת הציבור, וכל הקהל העריך אותו על כך במידה רבה.

לאחר מכן המשיך והפציר בבנו של המנוח, (* אליאס פיליפסון, בנו יחידו) ללכת בעקבות אביו ולהמשיך בדרכו כחזן.

מר אלטר הזכיר גם כי איזק פיליפסון נפטר כאשר היה מוקף בבית הכנסת בקהל גדול של חברים לדרך ולאמונה. מילותיו האחרונות הכילו ברכה לקהילה זו. (* היה בסיום ה"מי שברך" לעולה לתורה)

בסוף דבריו השמיע מר אלטר את התקווה שמילותיו האחרונות של הנפטר תתקבלנה אצל אלוקים ושהקהילה תישאר מעתה נקיה מאסון ומזל רע.

מר ס. האוסדורף הספיד בשם חברי הקהילה והתייחס לפסוק הראשון של פרשת לך לך. הוא כינה את מר פיליפסון עובד חרוץ ודייקן שהיה לו לב רחב וטוב לבני עדתו.

לסיום ההספדים נשא דברים האדון הנכבד מר ע. שונברג שדיבר בשם הנהלות שני בתי הכנסת והעביר את רגשי הכבוד שחשו כולם כלפי הנפטר. בדבריו הזכיר מר שונברג את ההבנה והידידות ששררה תמיד בין חברי הנהלות שני בתי הכנסת לבין המנוח, וכן את שבריריותם של חיי האדם. בקשר

כל מי שקורא את המסופר להלן, יכול להתרשם כי לכאורה היתה שמחה אמיתית בשמירת השבת. אולם למעשה כל אותו יום ניכר היה שהושבתה שמחת השבת.

תרגום מאמר על סבא רבא, איזק פיליפסון , כפי שמופיע בארכיון של העיר רוטרדם.

איזק פיליפסון נולד בניימיחן 04.03.1843

נפטר ברוטרדם, 22.10.1898

היה נשוי פעמיים.

אשתו הראשונה, שרה רוז, רוטרדם, 6.12.1851 - 14.03.1876

אם שני ילדיו, אליאס, 16.02.1875 - 06.09.1926

מישל, 12.02.1876 - 04.10.1878

אשתו השנייה, שרה **Doordrecht, Braadbart**, 27.11.1844 - 28.11.1939

איזק פיליפסון, שנפטר בגיל 56, מונה בשנת 1878, למשרת חזן ברוטרדם, ב"בית הכנסת החדש", הידוע יותר בשם "בית הכנסת הקטן". לפני שהגיע למשרה זו, שימש שנים אחדות חזן בקהילה שנחשבה ליותר חרדית, "אנשי אמונה". לקהילה זו היה אולם תפילה בבית פרטי ברחוב Kipstraat.

ב – 1891, עת נסגר המבנה הישן של בית הכנסת הקטן, ונחנך המבנה החדש של בית הכנסת ברחוב Botersloot, שימש החזן פיליפסון כחזן, תוך הסכמה לשיתוף פעולה עם בית הכנסת Boompjes, בשבתות ובחגים. בבתי כנסת אלה פעלה אגודה בשם "שירי ידידות" שמרבית חבריה הגיעו מבית הכנסת "הקטן". אנשים אלה היוו מקהלת חזנים אשר הודרכה מוזיקלית בידי החזן פיליפסון המנוח. יחד עם המקהלה הוא פעל להעלאת העושר המוזיקלי של התפילות, באמצעות קטעי תפילה מושרים על ידי המקהלה. בהקשר זה ניתן לומר כי גם כיום נשמעת בשני בתי הכנסת של הקהילות האלה לעתים קרובות שירת מקהלות חזנות.

כאשר מלאו 10 שנים לשירותו כחזן של פיליפסון, התארגנו מתפללי בית הכנסת "החדש", להעניק שי לחזן, כאות כבוד והוקרה על פעילותו המסורה. האמת ניתנה להאמר שהוא היה "חזן מרוצה לקהל". (כך במקור.) החזן נמנה גם על אלה שיזמו והקימו אגודה לזמרי מקהלות לבתי כנסת בשם "תודה וזמרה" (במקור – Toudo Wesimro), בה הוא נבחר שבועות אחדים לפני כן, לחבר הנהלה. בנוסף, שימש מר פיליפסון כשוחט הקהילתי, זאת עד שהתפטר בשנת 1885 מתפקידו זה.

מר פיליפסון ישאר בזכרון כולם, כאדם ידוע באמונתו התמה, אהוב על

כולם בטוב ליבו ועליזותו הרבה.

יהיו דברים אלה שנכתבו כאן, דברי נחמה לאלמנתו ולבנו יחידו.

קהל גדול מאוד של מכרים וחברים מכובדים, התאספו בבית הקברות שעל ה-Toepad ביום שני בשעה אחת בצהרים והשתתפו בקבורה המכובדת של מר פיליפסון.

במקום נכחו גם ראשי הציבור, מלבד הרב הראשי השוהה בחו"ל. כמו כן השתתפו נציגי בית הכנסת "דובר טוב" (Douwer Tow) ובתי כנסת נוספים. הרב של החברה קדישא, מ' גולדסמיט נשא דברים נרגשים בבית ההספד. הדובר בחר להשתמש בהספדו בפסוק "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב". (במקור - Wajeitsei jitschok lasoeach based lifnous ngarev). הוא השווה את הנפטר ליצחק אבינו. גם הוא בכשרונו יצא להתפלל ולזכות את הרבים בתחום מקצועו, בבית הכנסת. בעודו עסוק במילוי משימתו, נכנס לעולם שכולו טוב.

פיליפסון, אמר הדובר, היה ידידם של כל מי שהכירוהו, כי הוא נתן את עצמו כפי שהוא, והתייחס לכל אדם כאל עצמו.

מקורות:

bron:

'Een treurig incident', Weekblad voor Israëlietische huisgezinnen; uitgegeven vanwege de Vereniging van Joodsche Wetenschappen te Rotterdam, jrg 29, 1898, no 44, 28-10-1898. Geraadpleegd op Delpher op 31-07-2021, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=MMUBA15:005409044:00001>
Stadsarchief Rotterdam, Izaak Philipson, 494-03 Archief van de Gemeentesecretarie Rotterdam, afdeling Bevolking: bevolkingsboekhouding van Rotterdam en geannexeerde gemeenten, inventarisnummer 199, pagina 112.
met dank aan Ruben Vis

illustratie:

interieur Synagoge Botersloot

gepubliceerd:

5 augustus 2021

laatst bijgewerkt:

2 maart 2023

תודה לכל מי שסייע לי בתרגום מהולנדית "עתיקה" ועברית אשכנזית כתובה באותיות לועזיות.

Vertaling Menachem Philipson Armon +